

POFHAJ BÓH ČASOPÍS EVANGELSKÍCH SERBOW

8. číslo

Budyšin, awgust 1959

Létník 10

Hrono za žnjeć 1959

Potajnstwo Knjeza je mjez tými, kotriž so jeho boja.

Psalm 25, 14

Zawěrnje, naš Bóh Knjez je potajny Bóh. Kak husto skutkuje wón cyle hinak, hač smy my sebi myslili. Spominajmy na tuto lěto a lěćo: Do žnjow — druhu połojcu junija a prénju połojcu juliya — běchu tamne přez wšu měru suche a horce dny, a potom na žnjach bu wjedro chłodne a mokre. A hdyž so prašamy: Kak móže Bóh luby Knjez tajke činić?, móžemy jenož tak na to wotmołwić: Dokelž je wón potajny Bóh, kotremuž njesměmy ničo předpisáć a přikazać, kiž čini wšo po swojej woli, kiž njeje nikomu za mołwitosc winołty. A Boh Knjez móže tež hišće cyle hinaše wěcy dowolici a dopuścić! Wón je a wostanje potajny Knjez. My njemóžemy hinak, hač jeho česćić a so k njemu modlić, kaž Pawoł čini: „O kajka hłubokosc bohatstwa, woboje mudrosće a wědomosće Božej! Kak njedopytajomne su jeho sudženja a njewuslědzomne jeho puće! Přetož štò je Knjeza mysl pónał a štò je jeho radžíel był a štò je jemu što předy dał, zo by so jemu zaso zapłaciło? Přetož wot njeho a přez njeho a we nim su wšitke wěcy! Jemu budź česć do wěčnosće! Hamjeń.“

(Rom. 11, 33–36)

Nětk pak njewidžimy Bože potajnstwa jenož we wjedrje a we wšich druhich wonkownych skutkach našeho Boha, wot kotrehož wotwisujemy. W tutych dnjach swjeći Ochranowska bratrowska wosada wosebitly swjedzeń jednoły. A hłowna tema tutoho dnja (Herrnhuter Gemeinschaftsfest 23. 8. 1959) rěka: „Potajnstwa Bože.“ A — na podobne wašnje kaž na našich serbskich cyrkwin-skich dnjach — rěča štyrjo bratřa wo scéhowacym: Potajnstwo wěry. Potajnstwo křiža. Potajnstwo Swjateho Ducha. Potajnstwo wěčnosće.

Mudry praji: Što mnje stara, što mój bratr čini! Wšak je sam stary dosć, zo dyrbi wědžeć, što ma činić a što nic. Mam runje sam ze sobu dosć, tuž njeħladam ani na prawo ani lěwo.

A štòž je zawěrnje hdy sptytał, swojego blišeho k dobremu namołwjeć a je so při tym njelubje woparił, duje sylnje do tamneje truby: Wostaj swojego bratra na pokoj, njestaraj so wo njeho. Njech čini štòž chce.

A tola nam naš Knjez a Zbožník přikazuje: Hrěši-li twój bratr, dži a porokuj jemu to mjez tobú a mjez nim. (Mat. 18, 15). Tuž mamy so wo swojego bratra starać. Mamy na njeho kedžbować a so jeho njebojeć, a widžimy-li jeho hrěšić, dyrbimy jeho namołwjeć. A to nic jenož, hdyž je „přećiwo tebi“ hrěšil, kaž dotal tu rěkaše, ale hdyž naš bratr na kajkežkuli wašnje hrěši, dyrbimy jemu to porokować.

Cert je do smjerće zelžany. Štož čłowjek pola druhego wězo jako wučinjeny hrěch spóznawa, to wón sam na sebi njewidži. Wón so tak mišrsce zakituje: Ty njemóžesz

Jako křesćenjo pućujemy w dwémaj swětomaj, 1. na tutym widżomnym swěće, na kotrymž mamy swoje džělo, swoje winowatosće, swoje starosće, swoje wjesela a čerpjenja, a 2. na njewidżomnym, ale tola woprawdžitym swěće wěry. A to je potajny swět Boži, a tohodla směmy tež rěčeć wo potajnstwie wěry, křiža, Swjateho Ducha a wěčnosće.

Ale do tutoho potajného swěta wěry móžemy so dobywać a tam wšelake krasne namakać a wotkryć. Ale to so jenož bohabojaznemu člowjekej poradži, kiž je swěrny křesćan, kiž rodži wo Bože słowo a modlitwu. Přetož „potajnstwo Knjeza je mjez tými, kotriž so jeho boja“. Njech je a wostanje tež mjez nami!

La.

Hdyž twój bratr hrěši

mój pad z tamnym přirunać. Haj, wón ma samo prawo, hdyž nic winowatosé, to abo tamne činić, štož by wón sam pola kóždeho druhego wótrje zasudžił. — Hdyž potajkim twój bratr hrěši, dži k njemu, rěč z nim a porokuj jemu jeho hrěch. Wočiň jemu woči, zo by sebje a swój hrěch zaso jasne a prawje widžał, kaž wón to tola pola druhich čini. To je čežki nadawk, a mało wuhladow maš, zo so či twoje wotmyslenje poradzi. Hdyž pak bjezbóžnego napominaš a wón so njewobroci wot swojeje złoscę a wot swojego złego puća, wón swojeje złoscę dla wumrěje, a ty sy swoju dušu wumohl.

Wězo je lōšo a mudrišo, hdyž so wo swojego blišeho njestaramy. Chcemy-li pak pobožni a swojemu Knjezej poslužni być, mamy wobčežny puć starosćiweje lubosće hić.

Běda pak tebi, džeš-li k swojemu bratrej jako sudnik, jako farizejski, kotriž je sam na sebje hordy a ma swoje wjesele, druhego mōć šwikać. Potom płaći za tebje Knjezowe słowo: Što widžiš třešku w swojego bratra woku a hradi w swojim woku njewidžiš? Mnje, tebje a twojego bratra, nas wšitkich čert sptyuje a ma swoje djabolske wjesele, hdyž smy jeho sptyowanjam podleželi. Njechamy tola jedyn z druhim smilność mēć? Njech jedyn njese druhego wobčežnosć, tak dopjelnice zakoń Chrystusowy! Hdyž twój bratr hrěši, pomhaj jemu. Njech je tebi jeho žel, kaž so nam wšitkim styska po wumoženju.

Duchowny dyrbješe muža wopytać, kotriž bě swojej žonje a swojbje wjele křiwdy a zrudoby načinił z tym, zo bě w jednej nocý čertowym sptyowanjam podležał. Nětk tam duchowny pola hrěšnika sedžeše — a wobaj hromadze plakaſtaj. To drje by před člowjekami był směšny napohlad, ale

snano je so Bóh ze swojimi jan-dzélemi runje zbožnje wjeselil. Přetož Bóh ma tola lubo člowjekow rozbiteje wutroby.

Hdyž tvój bratr hréši, dži sam-lutki k njemu a praj jemu dobre słowo, a hdyž wón tebje slyši, sy swojego bratra dobył. Je krasni-šeje wěcy, dyžli člowjek w jeho dušinych nuzach mów pomhać? Člowjeka zaso na prawy puć do-wjesć, to drje je čežki nadawk, ale hdyž so či to poradži, potom je so wša twoja próca bohače zapłaciła.

Hdyž tvój bratr hréši, dži k nje-

mu a porokuj jemu jeho hréch we wšej lubosći. Lubosć njerěka, zo hréch zawodzamy, ale zo jón wot-krywamy a ze wšej raznoscu přeciwo njemu wojujemy. Hdyž pak twój bratr k tebi přińdže a tebi twój hréch porokuje, njerozhně-waj so na njeho, ale daj sebi jeho službu lubić. Budź jemu džakowny, zo so tebje njeboji a zo sy jemu jeho prócy hódny. Wón će snano lěpje znaje, hač ty sam sebje a móže či dobru radu dać. Jenož zasakdy a njerozumny nje-da sebi radžić.

słabych, cělnje bědnych a starych člowjekow. Tam je Maxel, kotryž jě a jě bjez přestaća, dokelž žaneho začuća nima za swoje nasyćenie. Tam je Moritz, kotryž so ze swojimi 40 lětami zadžerži kaž džesač-lětny hólc. Do chłodka běchu wonka dowjezli wboheho muža, kotryž nětk hižom na džesač lět ža-dyn stav wjace hibnyć njemože – ani hlowu. Wón je zrudny wopor wojny. Wšitkich tam diakonojo a sotry z wulkej lubosći a swěru wobstaraja. Što pak budže, jelizo so w přichodźe dosć muži a žonow za tutu čežku, ale tak nuznu službu njenamaka? Tu tež najmoder-niša technika wjele njepomoha. Chori trjebaju smilneje, woporni-weje lubosće.

W Niskej slyšachmy přednošk 89lětnego fararja wo młodzinskem džele w starej Niskej. W lěće 1742 nazhoni młodzina w Niskej wubudzenje we wérje. Tuta młodzina běše tehdom runje tajka, kajkaž to młodzina takle bywa, ale swj. Duch bě z nich scinił nowych člowjekow.

Ducy dom wobhladachmy sej hišće znowanatwarjenu cyrkej w Džéžach (Diehsa) a ponowjenu cyrkej we Wulkim Radšowje (Großradisch). Wulkotnje, kak móže naš čas Bože domy rjenje a do-stojne wuhotować! We Wulkim Radšowje widžachmy stary Marijny wołtar z doreformatoriskeho časa ze serbskim napisom: Swj. Marja proš za nas. Běchmy hižom hordži, zo smy tu stary pomnik serbskeje rěče namakali, ale wo-sadny farar wědzeše, zo je so tuto napismo hakle před něšto lětami pod wobraz napisał, jako wołtar ponowichu.

Horca wšak tale 7. njedžela po swj. Trojicy běše, a tola spominamy rady na nju.

Serbski misjonar z Małeje Boršće pola Eskimowcow

(Pokročowanje)

Dale pućuo njenandžechmoj doho ani jeničkeho Eskimowca. Kraj běše lěsaty a Indianojo tam mjedwjedze a druhu zwěrinu ló-jachu. Při wulkej rěce bydlachu někotre swójby Eskimowcow, kiž běchu wot druhich kupow tam přišli, zo bychu w zymje tam wo-stali a sej drjewo za čolmy narubali. Najwjacze z nich njeběchu hišće ewropskeho člowjeka wi-dželi. Woni so wjeselachu, zo běchmoj tam přišloj, a pomhachu na-

maj z wulkej přecelnoscu. Připo-wědachmoj jim ewangelij wo Chrystusu, na kotryž nutrni posluchachu, mój pak so nadžijachmoj, zo wusyte symjo Božeho słowa w swojim času tež plody přinjese. — Z jich powědania móžachmoj spoźnać, zo tam jenož jara mało ludži bydli. Na milow hustodość žaneho člowjeka njenamakaš.

Na pućowanju, kotrež 14 njedžel traješe, wot 24. junija hač do 4. oktobra, běchmoj we wjele

... a to na najhorcyšej njedželi cyłego lěta, na pražacym dniu 12. julija. Wšako rěka julij na serbski „pražnik“, tuž běše wot wšeho spočatka zwažliwa wěc, na tutu njedželu sej předewzać wu-lět do sucheje hole, ale njehodžeše so hinak. Nam samym wšem bě styskno. Hdyž rano napoł sedmich w Njeswačidle wotjědžechmy, bě-še omnibus hižom rjenje čopły, ale wokoło připołdnja bě potom kaž derje zapyrjena pěc.

Bohu budź džak, nikomu hor-cota njeje zeškodžała! Wšitcy z džakom na rjanu jězbu – njedži-wajcy wšeho počenja – myslimy. Dajće sej Wy, lubi čitarjo, rozpo-wědać, što widžachmy a nazho-nichmy. Naši lubi Njeswačidlěnje pak tute rjadki čitajo so hišće raz w myslach na rjane pućowanje podadža.

W luboznej małej cyrkwičce w Hóznicy běchmy rano kemši. Tež ja hakle lětsa přihotujo našu jězbu tuton Boži dom zeznach a wjeselach so, jón nětko mów swojim wo-sadnym pokazać, kotriž běchu hnući nad lutej něžnej rjanoscu. Wosebje rjany a zajimawy je wo-ltar, kotryž je so tam hišće wuchował z časa do Luthera.

Mała cyrkej w Hóznicy (Peters-hain) pola Niskeje bě z našim wo-pytom hač na poslednie městno wobsadžena. Před Božim domom bě nas pozawnski chor rjenje po-witał a na kemšach spěwaše cyrk-winski chor. Młody wosadny du-chowny předowaše nam na zakł-a-dze njedželskeho teksta jadriwje, kak mamy zwolniwi być, swojeje wěry dla tež woprować mów. Po kemšach nam jedyn z wosadnych předstejerow wosebitosće rjaneho Božeho doma pokazowaše a wu-jasnijowaše. Při tym so tež naspom-ni, zo bě njedawno naprašowanje

strachach, raz w lodowych škrutach, kotrež bychu móhle naju čołmy rozmjasć, druhi raz załóżichmoj wo skału, a Bohu budź dżak, zo so naju čolm njeroztorhny, hewak budzechmoj so podnuriłoj. Béchmoj tola daloko wot brjoha zdalenaj a žołmy běchu wulkę. Zaso druhi raz by naju nimale kužoł sobu storhnył, a Eskimowcy namaj powedaštaj, kak strašny tutón kužoł je, zo naj-sylniše lodowe škruty dele čehnje a je rozkuskuje.

Na cylym pućowanju smój jenož pjeć razow na zemi a spody stana spałoj. Wśitke druhe nocy běchmoj w čolmje; Eskimowcy pak džechu přeco ze swojim małym brěmješkom na kraj, zo bychu spali. Tak běchmoj tež raz samoj, a w nocu wohrožowaše naju wulki wichor, kiž tež nazajtra hač do

Farar Arnošt Wjezar njebohi

14. julija 1959 je Bóh Knjez njenadžicy našego lubeho bratra Arnošta Wjezara, farara Budysko-Michałskeje wosady, wotwołał.

Arnošt Wjezar narodzi so jako syn serbskeho kantora w Barće 18. 6. 1890. Po wojnje doskonći swoje studije a dosta 21. 3. 1920 duchownsku swjećiznu. W Kotečach bě 4 lěta za duchowneho, w Hodžiju 23 lěta, w Minakale 3 lěta a nimale 9 lět je nětk hišće na Michałskej wosadze skutkował.

Wěcne swětło njech so jemu swěći!

popołdnja traješe. Eskimowcy, kotrež wot brjoha sem wšo widźachu, njemožachu nam pomahać, přetož žołmy wysoko džechu. Tak běhachu bojazni po brjoze a myslachu sej, zo smój zhubjenaj. W tajkej nuzy zdžerža namaj luby Zbóžnik zmužitosć a wěrjacu nadžiju. Swojego lubeho Zbóžnika prošachmoj, zo by z namaj po swojej hnadle a mudrości činił, a wón napjelni naju wutrobu z tróštom, wjesołosću a nadžiju. Popołdnju wokoło 3 hodž. wichor wóciehny. Eskimowcy přinjesechu naju na brjoh a tak so hromadže džakowachmy, zo je naju žiwjeńje wuchował. Někotři z našich ludzi pak wśitku zmužitosć zhubichu a nochcychu dale jěć a nam radžichu, zo bychmy so zaso domoj wročili. Tuž chutnje přemyłowachmy, mějachmy hišće na 20 milow. Nazymne wětry, kiž su

na morju jara strašne, přiběrachu. Chcichmy pak tež rady pućowanje doskónčić. Tohoda Zbóžnika prošachmoj, zo by Wón namaj rádił, a wulosowachmoj, zo dyrbimoj dale pućować. Nětk so njetriebachmoj bojeć a naju wutroba běše napjelnjena z nadžiju. Tež naši Eskimowcy mějachu nowu zmužitosć.

26. awg. přińdzechmy skónčenje do Koksoaka, a z tym bě naše pućowanje doskónčene. Tam nadeńdzechmy jara rjanu wokolinu, a bychmy sebi tam rad chěže na twarili. Pozdžišo pak zhonichmy, zo to dla wšelakich přičin nježadzomne.

29. awg. swjećach nětk posledni raz bratrowski swjedženj jako nježenjenc. Na tutym dnju zaběrach pilnje palne drjewo za nawrót domoj. Při tym spominach, zo běch

hižo raz bratrowski swjedženj po puću swjećił, a to w lěće 1808 po puću wot Naina do Okaka. Tehdom swjećach jón w skalinje. Tehdom kaž tu podach so znowa lubemu Zbóžnikoj, a jemu slabich, zo cheu jeho wostać, doniž mje do swojego njebeskeho kralestwa njezwia.

Na 2. sept. smy so potom domoj wróciли, a přińdzechmy 4. okt. derje do Okaka. Tam na mnje hižo nadawk čakaše, zo bych dweju hólcow do Ewropy přewodžał. 18. oktobra wotjedzechmy potom a přińdzechmy po strašnym pućowanju derje do Londona. Běše tehdom wojna mjez Jendželskej a Francoskej, a tohoda nježomachmy do Němskeje. Tak wostachmy tam w Jendželskej. Ja wopytach wjace wosadow a wšudzom mje luboznje witachu.

Klukšanska cyrkaj a jeje wěża

W stawiznach Klukšanskeje cyrkwy čitamy, zo je so trójce wotpaliła, a to w lětech 1680, 1792 a 1830. Kóždy raz ju zaso natwarichu, hačrunjež běchu časy čežke. 1893 ju skoro cyle zwottorhachu a ju po planach knjeza architekta Quentina natwarichu, kaž ju džensa hišće widźimy. Cirkwina wěża běše jónu z drjewa. Ju w lěće 1701 zwottorhachu a do Hućiny na tamnu cyrkaj přenjesechu. W lětomaj 1701 a 1702 nowu cyrkwinu wěżu z kamjenow masiwnje natwarichu a ju w lěće 1834 porjedžichu. Při tym dosta wěża rjanu, přewabnu kapu. Wjeršk wěže debješe kula. Do njeje połóżichu chroniku a pjenjezy z tamnego a ze staršeho časa, kaž tu na wobrazu widźimy. Tehdomniši Klukšanski kowar zhotowi wjertawku, kiž ma napohlad ryby. Ryba je Chrystusowe

znamjo. Nad rybu zyboli so šešc-rohata hwězda.

Wśitke wojny přětra cyrkwinu wěża, jenož poslednju nic. W poslednjej wojnje zaměstni so we njej wojnska straža wobkedžbowanja, a tak bu naša wěża cyl artilerije.

Cirkwina wěża so roztrěla, a jedneho dnja wali so wjeršk wěže dele. Bohu džak, zo nikoho njezrani abo njezarazy. Knjez farar Křižan wotěwri kulu: we kuli běše wosebite sudobjo a we nim 95 starych pjenjez, stare akty a chronikalne wěcy.

Jako pod iniciatiwu knjeza Mětracha w lěće 1948 twarski mištr Jan Domaš ze Zdžerje wěžu zaso natwari, buchu stare pjenjezy zaso do sudobja położene a we kuli schowane. Wjeršk wěže bu tehdom hižo z koporam kryty, ale

wulki džél jenož z papjerom. Dokelž běše papjerc po času přetřebany, průcowachmy so lěta doho wo kopor, kiž nam wokrjes na rada skónčne přidzeli, tak zo mőžeše wěžekryje knjez Winter ze Šerachowa ze svojimi pomoc-

sudobja zaso wšitke stare chronikalne wěcy, stare akty a nowiny, wšitke stare pjenjezy a k tomu hišće 30 pjenjez z nacistiskeje a z našeje doby, a to pod dohľadom knjezow Pawlika, Róže, Čabraná, Smoły a Liški.

nikami w měrcu a haprleji t. l. při rjanim wjedrje wěžu z koporam kryć. Woni pozločachu kulu, wjertawku a hwězdu z dobrym złotom, kiž nam přečeljo z nawječora darchu.

Kryče wěže płačeše nimale 6000 hr. Wjele našich wosadnych woprowaše k tomu rady něhdže 4000 hr. Wosebitu zaslužbu maju naši pilni a njesprócnwi cyrkwinacy předstejičerjo, kiž přeco zaso swojich wosadnych napominachu, zo bychu po mőžnosćach woprowali.

Trjebamy hišće 2000 hr. a prosymy tohodla wosadnych wutrobne wo dalše pjenježne dary.

24. haprleje t. l. položichmy do

Sudobjo pak pomocnik knjeza Wintera zasuny do pozločeneje kule.

Njech tam tute akty a pjenjezy nětko wotpočiňuju lětstotki doho, doniž zaso jónu při někajkej skladnosći so dele njewozmu a njeprahladaju.

Bóh Knjez chcył nam našu rjanu cyrkej a runje tak rjanu wěžu zdžeržeć a chcył nam hnanje zachować měr swěta, zo njeby wjace k žanej krawnej wójne přišlo, kiž nam naše Bože domy a domiznu niči.

Njech pak tež nam zachowa našu křesčanskú wěru a lubosć k Božemu słowu, kiž wěčne traje.

Me.

Serbski seminar 1959

Na nim wobdželichu so lětsa 3 duchowni, 3 studená bohosłostwa a sekretarka serbskeje superintendentury.

Bukocy. Swoje 90. narodniny smědzeše nětko we Wajecach naša luba wowka Lejna Zimme - m a n n o w a rodź. Hindrakec hromadze z džěčimi a z džěsídžěčimi swječić. Bóh Knjez je jej hač do wysokeje staroby strowosć a čilosć dał. Tež wona měješe wšelake pře-

trać a přečerpić. Hakle před někotrymi lětami znjezboži jedyn syn smjertnje. — Swěrna křesčanka a Serbowka kaž wona je tež jedna druha luba mać w samsnej wjesce, mjenujacy Martha Dallwitzowa, kotař měješe krótka po tym 80. narodniny. Jenički syn njeje so bohužel z wójny wrócił. Ale džěči jeje bratrow a synow běchu we wulkej ličbje přichwatale, zo bychu lubej čeće Bože požohnowanie wuprajile, tomu wězo tež hewak jich wjele, runje tak kaž pola Zimmermannec mačerje. Tež my přejemy woběmaj dale za swjatok žiwjenja a do wěčnosće Božu milosć.

Nosačicy. W Krapowje je 12. julijsa 1959 swěrna Serbowka, Hana Bartušowa, swoje 90. narod-

Stare čísla „Pomhaj Boha“

Trjebamy za svój archiv scěhwace čísla:

lětník 1951: junij, oktober, novembr;

lětník 1952: januar, apryl;

lětník 1953: apryl;

lětník 1954: apryl.

Štò môže nam tute čísla dać a byrnjež by jenož jedne z nich bylo? Štò chce z nami jedne z tutych číslow a druhe wuměnić?

Serbska superintendentura
w Njeswačidle
telefon Njeswačidlo 220

niny woswjećila. Swoje cyłe dołhe žiwjenje je so po hesle měla: Spěwaj a džělaj! We wysokej starobje běše sej nohu a ruku zlemila. Z Božej pomocu je zaso wotchorila, tak zo hišće džensa džowce w burstwje pomha zastawajo zahrodku, kury a husy.

Swěru je čas žiwjenja kemši do Nosačic chodžila. Hač do poslednjeho časa njeskomdži žanu serbsku Božu službu. Džensa hišće čita serbske časopisy a swój lubowaný „Pomhaj Bóh“. Při jeje džewječ-džesačinach so jej wjele lubosće wopokaza.

Bóh luby Knjez mytuj lubej mačerce dale z čerstwoścu jeje swěru.

R. Z.

Hućina. Farar Arnošt Hornčer swječeše 23. 7. 1959 swoje pječ-džesačiny. Před połsta lětami narodzi so jako syn serbskeju burskeju staršeu we Wosporku (na Feldkaiser). W Niskej chodžeše na humanistiski gimnazij. Rady wón wo tutych zbožownych lětach powieda. Na duchownstwo studowaše w Tübingen, w Barlinje a w Lipsku, hdžež tež teologiske pruwowanje zloži. We Lupoji nastupi swoje duchowne zastojnstwo a je wot 1947 sem farar Hućinjanskeje wosady.

Swěru je Hućinjanski farar jězdíl do Budyšina, jako tam pod nawjednistwom njeboh superintendenta Mjerwy Nowy testament přeložowachmy. My zastojnscy bratřa mamy jeho wosebje lubo z jeho bohatymi duchownymi darami a jeho čistej sprawnosću.

Bóh Knjez budź dale z nim a daj jemu moc a žohnowanje za jeho džělo.

Nakład Domowina. — Licenca čo. 733. Wuchadza Jónkróć za měsac. — Rjaduje Konwent serbskich ewangelickich duchownych. — Hłowny zamówity redaktor: superintendent G. Wirth - Njeswačidlo Cišć: III-4-9, Nowa Doba, čišćernja Domowiny w Budyšinje.